

Kutu 2.6

Güçlü Bir Çıpa Olarak Kamu Mali Görünümü

Maliye politikasının makro ekonomik etkileri bulunduğu gibi büyüme, enflasyon, döviz kuru gibi makro göstergelerde meydana gelen değişikliklerin de bütçe büyüklükleri üzerinde etkileri bulunmaktadır. 2022 yılında enflasyon artışlarının başta personel giderleri ve emekli maaşları olmak üzere kamu harcamalarını artırması, döviz kuru ve ithal ürün fiyatlarında meydana gelen değişimler sonucu artan doğal gaz ve elektrik maliyetlerinin tüketiciye yansıtılmaması için enerji KİT'lerine yapılan kaynak transferlerinin yükselmesi ve sosyal yardım harcamalarındaki artışların hız kazanması neticesinde oluşan bütçe harcamalarının karşılanması için ek ödenek ihtiyacı doğmuştur. Diğer taraftan makro büyüklüklerdeki değişiklikler başta vergi gelirleri olmak üzere bütçe gelirleri üzerinde de etkili olmakta ve gelir tahminlerinin de güncellenmesi ihtiyacını doğurmaktadır.

Yılın ilk beş ayında bütçe harcama ödeneklerinin yüzde 54,8'i, faiz dışı harcama ödeneklerinin ise yüzde 55,5'i kullanılmıştır. Aynı dönemde vergi gelirlerinin bütçe hedefine göre gerçekleşme oranı yüzde 70,0 olmuştur. Vergi dışı gelirler de dahil edildiğinde toplam bütçe gelirlerinin gerçekleşme oranı yüzde 73,6 olmaktadır. Tüm bu göstergeler 2022 yılının tamamı için hem harcama hem de gelir tarafında başlangıç bütçesi hedeflerinin belirgin ölçüde aşılabacağına ve bütçe kalemlerinde yukarı yönlü bir güncelleme yapma ihtiyacı doğduğuna işaret etmektedir (Tablo 1).

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 20 Haziran 2022 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuş ve 7 Temmuz 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sunulan teklifte hem gelirlerin hem de harcamaların artırılması plânlanmaktadır. Buna göre harcamalar için 1,08 trilyon TL tutarında ilave ödenek eklenmesi teklif edilmiştir. Ek bütçe ödeneklerinin meydana getireceği finansman ihtiyacının tamamen bütçe gelirlerindeki artışla karşılanacağı öngörülmüştür. Bu çerçevede gelirlerin de 1,08 trilyon TL tutarında artacağı öngörülmüştür. Hem gelirlerin hem de harcamaların aynı tutarda artırılması sonucu bütçe açığının başlangıçta hedeflendiği üzere 278,4 milyar TL olarak kalacağı varsayılmaktadır. Öte yandan 2022 yılı için bütçe açığı hedefi aynen korunmakla birlikte, faiz giderlerine ilişkin ödeneğin ek bütçede yukarı yönlü revize edilmesi sonucunda, başlangıçta 38 milyar TL açık vereceği hedeflenmiş olan faiz dışı bütçe dengesinin 51,4 milyar TL fazla vereceği öngörülmektedir (Tablo 1).

Bütçe harcama kalemlerinin detayları incelendiğinde en yüksek artış öngörülen harcama unsurunun cari transferler (421 milyar TL) olduğu gözlenmektedir. Bunu 216,9 milyar TL'lik artış ile katı bir harcama kalemi olan personel giderleri (SGK'ya devlet primi giderleri dahil) ve 140 milyar TL'lik artış ile borç verme kalemi izlemektedir. Faiz giderlerindeki artışın ise 89,4 milyar TL olması beklenmektedir. Mal ve hizmet alım giderlerinin 86,7 milyar TL artması öngörülürken esnek harcama kalemleri olarak kabul edilen sermaye giderleri ve sermaye transferleri için sırasıyla 74,1 milyar TL ve 13,6 milyar TL tutarında artış planlanmıştır. Yapılan yasal düzenleme ile spesifik olarak kur korumalı mevduat ve katılma hesabı için 40 milyar TL, BOTAŞ ve Türkiye Taş Kömürü Kurumu için KİT sermaye transferi adı altında 120,5 milyar TL ek ödenek sağlanmıştır. İlave ödenek tutarı ile birlikte 2022 yılı için tahsis edilen toplam harcama ödeneği 2,83 trilyon TL'ye yükselmiştir (Tablo 1).

Kamu harcamalarının finansmanında kullanılacak kamu gelirleri ise esas olarak vergi gelirleri kaynaklı olarak yukarı yönlü güncellenmiştir. Bu çerçevede 1,08 trilyon TL'lik bütçe geliri artışının yüzde 85,9'unun vergi gelirlerinden, yüzde 14,1'inin ise vergi dışı gelirlerden oluşacağı öngörülmüştür. İlave bütçe gelirleri ile birlikte 2022 yılı için toplam bütçe gelir hedefi 2,55 trilyon TL'ye yükselmiştir. Vergi gelirleri içinde büyük miktarda güncellemeye tabi tutulan kalemleri kurumlar vergisi, ithalde alınan KDV ve ÖTV olarak sıralamak mümkündür (Tablo 1). Bir diğer önemli vergi kalemi olan dahilde alınan KDV'de red ve iadeler dahil edildiğinde yapılan revizyon tutarı 163,3 milyar TL olmakla birlikte red ve iadeler düşüldüğünde bu kalemdaki net artışın 13,2 milyar TL ile sınırlı kaldığı gözlenmektedir.

Mevcut durumda kamu mali göstergelerinin iyi bir performans izlemesi ve yılın ilk yarısı itibarıyla Merkezi Yönetim bütçe ve faiz dışı bütçe dengelerinin yüksek miktarda fazla vermesi, esas itibarıyla bütçe gelirlerinin beklenenin üzerinde artış göstermesinden kaynaklanmıştır. Bu durum mali disiplinin sağlanması noktasında önemli bir referans teşkil etmektedir. Sonuç itibarıyla getirilen ek bütçe ile kamu maliyesi alanında mali disiplinin devam edeceği; artan kamu harcamalarının kamu gelirleri ile finanse edileceği bir mali görünüm tasarlanmıştır. Bu çerçevede, ek bütçe sonrası mali disiplinin korunacağı bir görünümde kamu maliyesinin dezenflasyonist süreci desteklemeyi sürdüreceği değerlendirilmektedir.

Tablo 1. 2022 Yılı Merkezi Yönetim Başlangıç Bütçesi ve Ek Bütçesi

(Milyar TL)	Başlangıç Bütçesi	Ek Bütçe	Revize Bütçe (Başlangıç Bütçesi + Ek Bütçe)
Harcamalar	1751,0	1080,5	2831,5
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	1510,6	991,1	2501,7
Personel Giderleri	424,8	188,9	613,6
SGK'ya Devlet Primi Giderleri	69,1	28,0	97,2
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	128,2	86,7	214,8
Cari Transferler	657,3	421,0	1078,3
Sermaye Giderleri	132,3	74,1	206,3
Sermaye Transferleri	10,0	13,6	23,6
Borç Verme	61,6	140,0	201,6
Yedek Ödenekler	27,3	38,9	66,2
Faiz Giderleri	240,4	89,4	329,8
Gelirler	1472,6	1080,5	2553,1
Vergi Gelirleri	1258,3	927,7	2186,0
Gelir Vergisi	257,2	51,3	308,5
Kurumlar Vergisi	172,4	315,3	487,8
ÖTV	219,4	156,4	375,9
Dahilde Alınan KDV	124,9	13,2	138,1
İthalde Alınan KDV	290,8	284,0	574,9
Diğer Vergiler	193,6	107,4	300,9
Vergi Dışı Gelirler	214,3	152,8	367,1
Bütçe Dengesi	-278,4	0,0	-278,4
Faiz Dışı Denge	-38,0	89,4	51,4

Kaynak: HMB.